СВОБОДА

SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

РІК LII. Ч. 172. НЮ ЙОРК і ДЖЕРЗІ СИТІ, вівторок, 5-го вересня 1944. No. 172. NEW YORK and JERSEY CITY, Tuesday, September 5, 1944. VOL. LII

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ — ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ — Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016 4-0807 — THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA — FIVE CENTS ELSEWHERE

ҐЕН. МАРШАЛ ЗА МАЛУ ПОСТІЙНУ АРМІЮ, А ВЕЛИКІ РЕЗЕРВИ

ВАШИНҐТОН. — Генерал Джордж С. Маршал, начальник ґенерального штабу американської армії, заявився за як можливо найменшу армією в часі мира, а зате за втриманням як найбільших резерв. Він твердить, що велика постійна армія не має місця у модерній демократичній державі.

Ці погляди Маршала виказані в його інструкціях до офіцирів, які підготовляють військові пляни на повоєнний час. Одначе Маршал звертає увагу, що навіть після перемоги над Німеччиною американська армія не швидко буде розпущена, бо велика армія потрібна на заведення мирного ладу в світі.

Не хочуть вояків у віці понад 26 літ.

Управа Поборової Служби вислала до конґресу звіт про стан армії в теперішньому часі. Показується зо звіту, що армія нараховує 11,417,000 вояків. Це значить, пояснював полк. Кіслинґ перед обома військовими комісіями конґресу, що нема потреби покликати до армії хлопців по скінченім 26 році життя. Серед вояків, покликаних до служби в липні, 83% мають 18—26 літ. У збройній силі нараховують тепер 7,700,000 вояків при армії і 3,717,000 при воєнній маринарці.

ЮНІЯ НАКАЗУЄ МАЙНЕРАМ ВЕРНУТИСЯ ДО ПРАЦІ.

ПИТСБУРҐ. — Після того, як вугільні майнери в 10 закопах вийшли на страйк і уряд перебрав ведення майн, юнія видала наказ своїм членам негайно вернутися до праці. Одначе цей наказ не відноситься до майнерів, які покинули працю в інших майнах, що їх уряд ще не встиг перебрати. Майнери вернуться до праці щойно тоді, коли уряд перебере ще й ті майни.

ІНТЕРНОВАНІ НАЦІСТИ ПОКІНЧИЛИ ГОЛОДОВИЙ СТРАЙК.

ВАШИНҐТОН. — У Форт Стантон, Ню Мексико, вийшли на голодовий страйк 26 цивільних німців-націстів, інтерновані в тамошних бараках. Між голодуючими був теж провідник німецького Бунду в Америці, Фриц Кун. Вони покінчили страйк після 9 днів. Причиною страйку було невдоволення з цього, що їх перенесли сюди з інших таборів і примістили наразі в рекреаційнім бараку, де не було всіх вигод.

ЦИВІЛЬНЕ НАСЕЛЕННЯ ДІСТАНЕ БІЛЬШЕ МЯСА, МЕНШЕ МАСЛА.

ВАШИНҐТОН. — Цивільне населення дістане під осінь більше вепровини, помаранч та інших тривалих овочів, а зате йому забракне масла, а також молочних продуктів у бляшанках. Нема теж виглядів на більшу кількість консервованої ягнятини та воловини. Оцінку оприлюднило Бюро Земельної Господарки. Припаси масла будуть найменші впродовж останніх 25 літ почасти внаслідок цьогорічної посухи, а почасти внаслідок великого запотребування армії. Зате інших товщів буде доволі багато.

ПРИМІСТЯТЬ ОКРЕМО ВОЄННУ ПРОДУКЦІЮ ВЧАСІ РЕКОНВЕРЗІЇ.

ВАШИНҐТОН. — На скільки це буде можливе, воєнну продукцію примістять окремо в таких фабриках, як ось у Вилов Рон на час реконверзії численних підприємств з воєнної продукції на мирову, щоб у такий спосіб не допускати хоч би до хвилевого безробіття. Такий розпорядок оприлюднила Рада Воєнної Продукції з нагоди конференції директорів фабрик Форда при співучасти представників юнії Юнайтед Отомобил Воркерс оф Америка, приналежної до Конґресу Промислових Орґанізацій (CIO).

ВІДКРИТО ЧОРНИЙ РИНОК В БУДІВЕЛЬНИМ ПРОМИСЛІ.

НЮ ЙОРК. — Рада Воєнної Продукції провіряє донесення про недозволений продаж будівельних матеріялів, який переводиться в цілій околиці міста. Продаж критичних матеріялів для розбудови нових мешкальних будинків іде постійно і досягає вартости міліонів долярів. Рада передумує над способами для стримання цього лиха і для покарання винovників.

АМЕРИКАНСЬКІ ПОЛЯКИ СВЯТКУВАЛИ РІЧНИЦЮ ВІЙНИ.

НЮ ЙОРК. — З нагоди 5-літньої річниці нападу Німеччини на Польщу польські організації улаштували виставу „Польської Підземної Держави" в приміщенню промислового музею у Ракефелер Сентер. На відкриттю вистави явився посадник міста Ля Ґвардія, польський амбасадор з Вашингтону Ян Цехановскі та інші визначні особи.

Заповідають утечу Гітлера до Еспанії після здачі

ВАШИНҐТОН. — З достовірних джерел звідомляють, що Гітлер приготовляється втечи до Еспанії, коли переконається, що здача німецьких військ неминуча. Це пізнати по тім, що німецька амбасада в Мадриді поробила підготову для приміщення більшого числа „визначних відвідувачів". Кажуть, що еспанський уряд не буде перешкаджати Гітлерови та його прибічникам при шуканню захисту в Еспанії.

СЕКРЕТАР ГОЛ ЗА ПРИЗНАННЯ ФРАНЦІЇ ЯК ПОТУГИ

ВАШИНҐТОН. — Секретар Стейту Кордел Гол потвердив історичну приязнь Америки до Франції та сказав, що Америка хоче бачити Францію знову сильною державою. Із заяви Гола виводять висновок, що на недалекій конференції Рузвелта з Чорчилем в справі умов для примиря з Німеччиною можуть порушити справу придатности Франції для кінцевого наступу на Німеччину.

ПЛЯНУЮТЬ СТВОРЕННЯ КОМІСІЇ ОБЄДНАНИХ ДЕРЖАВ ДЛЯ ЕВРОПИ

ВАШИНҐТОН. — Серед делеґатів для обговорення забезпеки миру після війни, вирнула думка створити як мога найшвидше „Комісію Обєднаних Держав" для Европи, щоб вона могла обєднати різнородні аліянтські комісії для принимання здачі ворожих держав, ставити умови примиря та поширяти допомогову акцію у визволених територіях. Британський плян піддає думку, щоб до такої комісії належали теж представники Франції та інших держав побіч представників Чотирьох Потуг.

УСУНУЛИ ПРЕДСІДНИКА ПАЛАТИ ПОСЛІВ В МЕКСИКУ

МІСТО МЕКСИК. — Президент Мануель Авія Камачо виголосив перед спільним зібранням сенату й палати послів промову, в якій остерігав перед заворушеннями з нагоди надходячих парляментарних виборів у 1946. р. Коли він покінчив свою промову і вийшов із засідання, предсідник палати послів Герміно Агуманада скритикував промову президента. Зате палата послів зібралася негайно на засідання і скинула Агумаду із предсідника палати.

Папа обороняє приватну власність

РИМ. — Зприводу пятої річниці другої світової війни виголосив папа Пій XII. радіову промову, в котрій супроти надходячого мира й майбутнього суспільного порядку боронив гарячо приватної власности. Він закликав держави оперти мир на християнських засадах та заявив, що для забезпечення мира треба відай буде загрозити мечем.

БОЛГАРСЬКИЙ КАБІНЕТ УСТУПИВ СЕРЕД МИРОВИХ ПЕРЕГОВОРІВ

КАЇРО. — Власне в хвилі, як висланники болгарського міністерського кабінету премієра Баґріянова приїхали сюди на переговори з Аліянтами в справі здачі Болгарії, цей кабінет уступив з уряду. Переговори негайно зірвано, поки ситуація не вияснюється.

Тимчасом з болгарської столиці Софії приходять вісти, що там панують такі загальні заворушення, що заграницею це виглядає на революцію. Болгарські війська далі евакують східну Сербію, а на їх місце входять партизани маршала Тіта.

Кампанію проти уряду Баґріянова веде так званий „Патріотичний Фронт", що домагається негайного переходу Болгарії до Аліянтів та получення сил з маршалом Тітом.

ЧУТКИ ПРО МАДЯРСЬКІ СПРОБИ ПЕРЕХОДУ ДО АЛІЯНТІВ

АНКАРА (Туреччина). — Тут кружляють чутки, що й Мадярщина вже поробила кроки, аби відпекатися союзу з Німеччиною та перейти на бік Аліянтів.

І ФРАНЦУЗЬКА АКАДЕМІЯ ПЕРЕВОДИТЬ ЧИСТКУ

ПАРИЖ. — На своїм першім засіданню по звільненню Парижу Французька Академія постановила позбавити прав членства в Академії письменника Абеля Ерманта, що писав до контрольованої німцями ґазети „Нуво Там" (Новий Час), та Абеля Бонарда, що приняв уряд міністра національного виховання в вішівськім уряді.

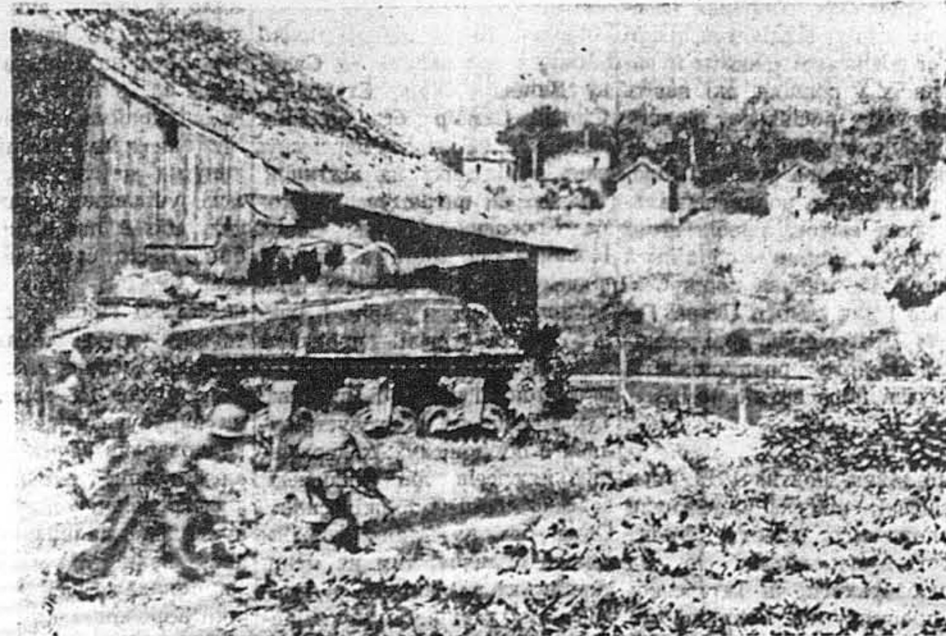
Французька Академія була основана в 1635 році й вважається представницею французької культури.

ЧОРЧИЛ ХВАЛИТЬ ПОЛЬЩУ И ПОЛЬСЬКИЙ УРЯД У ЛОНДОНІ

ЛОНДОН. — Зприводу річниці наїзду Польщі виголосив премієр Чорчил радіову промову, в котрій величав Польщу за її відвагу й постійність під окупацією. Він хвалив теж польський уряд на вигнанню.

Британський уряд вдоволений з компромісового відношення лондонського уряду до совєтського уряду й Польського Комітету Національного Визволення.

Премієр Міколайчик виголосив при помочи радіо небувалий заклик до Америки, Британії й Совєтського Союзу рятувати польських повстанців у Варшаві.

ПІХОТА И ПОВЗ.—У цьому мирному селі, недалеко від французького міста Монтеро, ведеться бій американських військ проти німців. Американські піхотинці шукають заслони за американським повзом і слідкують за німецькими патрулями.

АМЕРИКАНЦІ ДОБУВАЮТЬ БЕЛЬГІЮ

НАЙВИЩА КВАТИРА АЛІЯНТСЬКИХ ЕКСПЕДИЦІЙНИХ СИЛ. — Аліянтські війська зазначили пяту річницю німецької інвазії Польщі такими поважними досягами в Франції, Італії й на Балканах, що недалека інвазія Німеччини Аліянтами стала близькою правдоподібністю.

Битва за Францію доходить уже до кінця. Аліянтська офензива на півночі Франції дійшла до границь Бельгії й американські патрулі в кількох місцях уже зайшли на бельгійську територію. Справжньої боєвої лінії вже ніде нема, а є тільки відорвані німецькі відділи, що відступають без порядку й тільки тут то там ставлять відорваний опір.

НІМЦІ В БРУКСЕЛІ ПРИЗНАЮТЬ, ЩО БЕЛЬГІЯ НЕЗАДОВГО БУДЕ ВІЛЬНА.

ЛОНДОН. — Контрольоване націстичною окупаційною владою радіо в Брукселі, столиці Бельгії, виступило з надсподівано відкритою заповіддю недалекого звільнення Бельгії від німецької окупації.

Наперед заповідач стації заявив, що він віддай промовляє до слухачів в останнє; мовляв, ворог наближається до міста дуже скоро. Він радив слухачам поводитися спокійно та пригадував їм, що німці все поводилися в Бельгії коректно. „Ми вас не будемо грабити й не будемо нікого кривдити." По відогранню німецького військового маршу виступив начальник націстичної поліції й сказав: „Я знаю, що ви приятелі Британії. Ви дожидаєте американських і британських військ. За хвилю ви вийдете на вулиці їх витати як своїх освободителів. Ви певно є за Британією, бо мовляв вона ще ніколи не програла війни. Але ми (німці) ще сюди вернемося".

І В ПІВДЕННІЙ ФРАНЦІЇ ЗАГАЛЬНИЙ ВІДСТУП ВОРОГА.

РИМ. — Розбита Девятнацята Німецька Арімя дістала приказ добутися з Франції як може. Вона майже здає без бою місто за містом американцям і французам, що доперли досі вже на віддаль 45 миль від Ліону, третього щодо величини міста Франції. Ворог його поспішно евакує.

ПРОРИВАЮТЬ ҐОТІЙСЬКУ ЛІНІЮ.

РИМ. — Британська Восьма Армія зробила три проломи в Ґотійській Лінії в Італії й в одному місці, недалеко від Монтекіо, загналася в зовнішні оборонні фортифікаційні лінії на 1,000 ярдів.

ЧУТКИ ПРО ВІДСТАВКУ ҐЕРІНҐА.

БЕРН. — З різних сторін приходять вісти, що Гітлер відобрав маршалови Германови Ґерінґови команду літаків. Одна з чуток пояснює, що цей особистий приятель Гітлера й наслідник його в проводі націстів попав у неласку Гітлера, коли він пробував добитися звільнення кількох військових офіцирів, арештованих Ґестапом.

ЧЕРВОНІ НА ҐРАНИЦІ БОЛГАРІЇ.

ЛОНДОН. — Скорий наступ червоної армії Румунією дійшов уже до дунайського порту Джурджу, 35 миль від румунської столиці Букарешту, положеному вже проти Болгарії на другому боці Дунаю. Інші совєтські війська поспішають на захід, аби обєднатися чимскорше з югославськими партизанами маршала Тіта.

Підчас парадного вмаршу червоних військ у румунську столицю Букарешт румуни дивувалися модерному узброєнню червоної армії; їм видно німці наговорили, що деякі роди зброї, яку вони побачили в червоних вояків, мають тільки одні німці.

Російська окупація Румунії звільнила 1,126 американських летунів, котрих зострілено підчас рейдів американських летунів на нафтові терени Плоєшті, а котрих держано в концентраційних таборах.

Похід червоної армії Румунією дістає й тепер поважну допомогу збоку аліянтських летунів. В останньому рейді американських і британських летунів на німецькі комунікаційні лінії в Мадярщині й Югославії взяло участь 720 бомбовиків з Італії.

ПАРТИЗАНКА ОБХОПИЛА ВСЮ СЛОВАЧЧИНУ.

ЛОНДОН. — За донесеннями до чеськословацького уряду на вигнанню вся Словаччина переходить скоро під контролю словацьких партизанів.

Останні вісти доносять про завзяті бої за долину ріки Вагу, котрою йде важна залізнича лінія з Жиліни до Братислави і в котрої містах Белузі й Повазці находяться великі фабрики амуніції. Зогляду на це посідання долини Вагу має велику вагу для німців. Тому вони видно й боронять посідання долини за всяку ціну.

Повстанці захопили націстичне радіо в Панській Бистриці й проголосили з нього: „Чехословацька армія в Словаччині повалила фашистівський режім. Воюйте проти спільного ворога! Вітчина вас кличе!" Німецьке радіо в Братиславі приписує повстання червоним агентам та грозить словакам страшною пімстою за кожного вбитого німця.

"SVOBODA" (Ukrainian Daily)
FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays and holidays by the Ukrainian National Association, Inc., at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 10, 1911 under the Act of March 3, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Classified Advertising Department, 595 — 7th Ave., New York 18, N. Y. BRyant 9-0582

Письменний текст оголошення має бути в адміністрації 48 годин перед появою числа, в котрім оголошуючий хоче мати своє оголошення.

За оголошення редакція не відповідає.

В Канаду належить посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

ПЕРЕДПЛАТА. Поодиноке число три центи.		SUBSCRIPTION RATES: Three cents a copy	
На рік	$7.00	One year	$7.00
на пів року	$3.75	Six months	$3.75
На три місяці	$2.00	Three months	$2.00
Число з суботи (з англійською частиною):		Saturday's Issue (with Ukrainian Weekly):	

Адреса: "SVOBODA," P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J.

Поповнім резерви

Головна канцелярія Українського Народного Союзу висилає кожного року до відділів членські аплікації для тих членів з Кляси І. Молодечого Департаменту, що кінчать 18. рік життя, зо закликом переписатися до старших членів. Згідно з цею практикою й цього року головна канцелярія розіслала такі аплікації. Одержить їх 700 членів Молодечого Департаменту. Як ці всі скористають з нагоди й перейдуть до старших, Український Народний Союз зискає поважне число дорослих членів. Цей прибуток показує нам, як на долоні, вагу Молодечого Департаменту для зросту організації.

Та перехід 700 дітей до старших означає одночасно, що резерва молоді зменшиться на таке число. Якби ці опорожнені місця так порожними й лишити, то за якийсь час люка покажеться поважною недостачою, бо коли в дальших роках прийдеться далі набирати старших членів з молоді, підростаючої з Молодечого Департаменту, число нових дозрілих членів буде мале. З цього виходить ясно наша організаційна політика: нам треба доконче ці опорожнені переходом молоді до старших місця наново наповнити. Наша членська резерва не сміє зменшитися, бо з цеї резерви організація має готові, себто правильні кадри нових дозрілих членів.

Прогалину в резервах поповнити не так важко, як могло би виглядати. Вистарчить коли на місце кожної дитини, що перейшла з Молодечого Департаменту між дорослих, відділ приєднає нову дитину до Молодечого Департаменту. Як приєднає більше, то розбудова буде ще краща, як була.

А приєднати дитину на місце кожної, що перейшла до дозрілих, не так знову важко. Адже певно велике число, якщо не більшість цих членів Молодечого Департаменту, що тепер переходять до дозрілих, були приєднані до Молодечого Департаменту в тяжкі часи американської господарки, в часи депресії, коли й за гроші було важко, і коли дітей не було багато, коли отже організація дітей поступала з трудом. У теперішні часи ця справа повинна би йти лекше: тепер за гроші кожному лекше, бо роботи йдуть і просто всякий, хто тільки може й хоче робити, може найти роботу. І до того дітей теж є досить, як виказує статистика і як це відомо всякому, що тільки має очи, аби бачити.

Отже до організування дітей на поповнення резерв У. Н. Союзу можемо взятися з повною вірою в успіх. Здається, тут навіть похибнутися не можна, так усе складається в користь тих, що захочуть приложити рук для добра організації. Отже не бармося, а берімся відразу до роботи.

П'ять літ другої світової війни

У „Свободі", виданій з датою 2. вересня 1939. р. поміщені на першій сторінці великими буквами телеграми з 1. вересня п. з.: „Війна між Польщею й Німеччиною". В телеграмі сказано коротко: „Асошієйтед Прес подає: Німецькі літаки бомбардували Краків, Катовиці, Тчев і Ченстохову. У Данцігу йде боротьба. Французька агенція Гаваса стверджує, що Німеччина розпочала воєнні кроки супроти Польщі. А польська амбасада подає, що німецькі війська ввійшли на польську територію в чотирьох місцях. Американське радіо подає: Німецькі літаки бомбардували 11. польських міст, між ними Варшаву".

Нема сумніву, що того роду вістки падали тоді на світовий загал як справжній грім з ясного неба, бо ще попереднього дня розносила світова преса вісти, обняті тоді в „Свободі" таким змістом: „Лондон. — Англія рада посередничити між Німеччиною й Польщею у справі їх замирення, але передумовою цього мусить бути згода Німеччини переговорювати просто з Польщею. Інакше Англія далі стоятиме при Польщі і виконає супроти неї всі зобовязання, якщо вона захоче з Німеччиною воювати. Назагал панує переконання, що Гітлер таки не є склонний воювати, а тільки шукає виходу з тої заплутаної ситуації, в якій тепер найшлася Німеччина".

Телеграма з Вашингтону з 30. серпня теж дуже оптимістична, бо вона каже: „У політичних колах Вашингтону є таке переконання, що Гітлер, хоч висуває свої великі домагання відносно Польщі, проте готов переговорювати й годиться на малі уступки для цього. Колись він був гостро проти цього, щоби переговорювати з Польщею, та тепер він готов до цього".

Очевидно, що такі телеграми дуже баламутили загал і ще більше причинилося до драматизації подій, які справді наступали по собі з дивовижною швидкістю.

Ось водночас з першими вістками про вибух війни наспіли вісти, що Альберт Ферстер, голова данцігської держави, проголосив злуку Данцігу з Німеччиною. А з Москви прийшла така телеграма: „Верховний Совет затвердив одноголосно советсько-німецький договір про ненапад. Рівночасно вислано до Берліну військову місію у справі заключення військового договору. Советський премієр і комісар заграничних справ Молотов підкреслив, що Совети є тепер з Німеччиною і німецьким народом у приязни. Згнив бувшого комісаря заграничних справ Літвінова, що давав себе дурити демократіям, а особливо Англії, що то підсувала Німеччині плян загарбання України".

З такого положення політичної справи у світі можна було надіятися, що війна буде зльокалізована і так вітверто теж говорив президент Рузвелт на пресовій конференції вже після вибуху війни. У телеграмах з Вашингтону було сказане, що президент заявив, що зробить усе, щоб не втягнути Злучених Держав до війни.

Як Німеччина напала на Польщу, то тодішна репрезентація українсько-американського громадянства, а це **Обєднання Українських Організацій в Америці**, видала з датою 1. вересня відозву, в якій сказано, між іншим, таке:

„В Европі маємо війну. Є вона покищо між Польщею й Німеччиною, але певно переміниться дуже скоро у війну загальну, світову. Ця війна втягнула в боротьбу і український нарід. Бо мусить бути так, що кожне потрясення в Европі мусить зачіпити українські землі і видвигнути покривджену українську справу...

„Стоячи твердо при американських демократичних ідеалах і віддані інтересам Злучених Держав, зможемо. тепер без великих труднощів приєднати симпатії американського народу й уряду в сторону слушних і справедливих домагань 45 міліонів українців в Европі. Бо ті українці хочуть. тільки бути вільним і незалежним народом у вільній і незалежній українській державі, побудованій на українських землях і на принципах землі Вашингтона, як того собі бажав визвольник української нації — Тарас Шевченко. Допомогти українському народови це осягнути — наш обовязок. А обєднатись біля цеї цілі — це вимога розуму, патріотизму і чести української іміграції в Америці".

Та не зважаючи на погляди американських політичних кол, війна пішла природним розвитком. Вже 5. вересня 1939 р. прийшли телеграфічні вісти, що британські й французькі війська почали атакувати Німеччину, а вже перед тим президент Рузвелт видав наказ, щоб безпровolочно повідомити всі американські воєнні кораблі про німецько-польський воєнний конфлікт, очевидно в тій цілі, щоб американські кораблі були готові на всяку потребу.

Німецькі війська, заатакувавши Польщу з 4 сторін, упоралися з нею, бо вже 12. й 13. вересня дійшли до Львова, бороненого тоді польським генералом Сосньковським. Майже водночас заняли німці Берестя й зближалися на всіх точках до советської границі. Якраз у тому часі советські війська почали концентрацію над польською границею, а вже в ночи з 16. на 17. вересня советський уряд вислав до польського посла в Москві Ґжибовского ноту, в якій заявив, що для охорони власних інтересів, а також для „охорони українців і білоруської меншини в Польщі, приневолений вислати советські війська на польську територію". Водночас советський уряд вислав подібну ноту до всіх держав, заступлених тоді своїми представниками в Москві і конець Польщі зближався швидко.

Дня 21. вересня покінчилися бої польської армії підо Львовом, де вміжчасі група українських націоналістів проголосила незалежність західних земель України, але цей рух скоро німці зліквідували. Після того, як 22. вересня советські війська заняли Львів, самостійна війна Польщі проти Німеччини на території Польщі покінчилася.

Нова фаза всесвітньої війни на великі розміри розпочалася з нападом Японії на американську воєнну базу в Перл Гарбор на островах Гаваях 7. грудня 1941 р.

Шестий рік війни, в яку саме тепер ввійшов світ, застає розгромленим фашизм, а націзм перед цілковитою загладою. Аліянти радять уже над проєктами замирення світа і встановленням по війні такої міжнародної організації, що здержавалаб війни та агресії. Та ще так є, що величезна частина світу в неволі, бо ще багато народів терпить від диктатур та імперіялізмів. Тому повинна би бути тепер звернена головна увага на те, щоби, як уже зникне фашистівська, націстівська чи самурайська самоволя, були рівночасно зліквідовані й інші самоволі. Бо як таке не станеться, то чого тоді надіятись від нового порядку в світі таким поневоленим народам як от українській? Та й який міг би бути тоді спокій на світі, коли по Гестапі залишилосяб ще, напр. советське Чека? Ось це є ті справи, які треба вирішити разом з розгромленням націзму і фашизму, якщо шестий рік війни в Европі має принести вигляди на краще й людяніше життя.

ПОЛЬСЬКА ЗДАЧА

Просто в саму пяту річницю німецько-польської війни зробив польський уряд на вигнанню далеко йдуче посунення, яке за всякою правдоподібністю затвердить начас політичну карту східної Европи. В саме навечеря цеї річниці премієр того уряду подав до публичного відома зміст предложення польсько-советської угоди, які він вислав у Москву, а які малиб вирішити не тільки спір за польсько-советську границю, але й нутріший устрій Польщі та все відношення між Польщею й Советським Союзом. Ця пропозиція одначе не є пропозицією самого Міколайчика, бо за неї заявився одноголосно весь польський уряд на вигнанню.

По сутті пропозиція лондонських поляків є уступством Москві на цілій лінії. Польський уряд на вигнанню рішився усунути з посту команданта польських військ, а тим самим генерала Сосньковського, котрого советський уряд уважає ворогом. Коли до цього додати вже попереднє уступство щодо особистого складу уряду, а саме усунення Сосньковського зо становища наслідника начальника держави, то маємо образ повної особистої чистки в польським уряді по бажанню чужого уряду.

Уступає теж польський уряд на пункті відношення до Польського Комітету Національного Визволення. Міколайчик уже признає, що й ці поляки, котрих він ще так недавно малював як комуністів без ніякого впливу в краю, теж воюють проти Німеччини, і тепер пропонує творити новий польський уряд у краю на спілку з тим комітетом і краєвими підпільними організаціями, а в новому уряді малиб бути представлені пять польських партій: хлопська, соціял-демократична (соціялістична), національно-демократична (вшехпольська), християнсько-робітнича й робітнича (комуністична). Отже комуністам, що їх недавно лаялося як наймитів Москви й зрадників Польщі, признається в уряді рівно одну пяту голосів.

Накінець польський уряд у Лондоні робить Советському Союзови уступство в справі границь. Куди саме має йти східна границя Польщі, тепер передчасно говорити, але зо загального тону в пропозиції ясно, що й ті лондонські поляки пішли до Москви з повним поклоном, та відступили Советському Союзови всі землі на схід від лінії Курзона. Цим польський уряд у Лондоні власними руками поклав хрест на свою власну пропаганду підшептів, що мовляв він бореться проти Москви „за нашу й вашу свободу", не тільки за волю поляків, але й за волю українців, білорусинів і литовців. Коли тепер пропозицію Москві підписали всі польські партії, що представляють всі польські суспільні верстви, за виїмком шляхти, то хіба одна шляхта лишається як можливий представник цеї програми боротьби „за нашу й вашу волю"; з такими оборонцями спільної волі ледво чи піде який українець, литвин, чи білорос.

Беручи цілу пропозицію лондонського уряду як цілість, треба її признати за прояв чистого політичного торгу. Група лондонських поляків, що завдяки дивній ситуації, створеній серед Аліянтів добилася признання себе урядом Польщі на вигнанню, уступає з того становища на те, аби за ту ціну добитися признання собі місць в уряді в краю, який буде творитися за плечима червоної армії й польської армії, створеної Советським Союзом. Цей політичний торг лишає певно злий посмак в ротах самих польських діячів у Лондоні, котрі цілими місяцями ляли помиї в ту кервицю, до котрої тепер пішли воду пити. Видно цей посмак хочби з того, що вони заслонюють свої торги волею старого краю, котрий, мовляв, є за остаточне порозуміння польщі зо советським союзом. Міколайчик ще й тепер говорить гіркі закиди на адресу советського уряду за те, що він не піддержав польського повстання в Варшаві, але ці закиди вбирає в такі слова, гейби він закидував Москві тільки помилку, не злу волю.

Поляки можуть виказатися в цих торгах певними позитивними результатами. Остаточно закінчиться боротьба між двома групами поляків, взаїмні обвинувачення, клеймування, взаїмне риття одного проти одного. Словом, польська політика обєднається. Буде одна польська політика, а не дві. При помочі єдности полякам удасться лекше вдержати самостійність польської держави. Правда їм прийдеться зректись певних країв, але вдержавши самостійність, їм буде лекше добитися відшкодовання за втрати. В результаті Польща може вийти з війни не меншою державою, як вона була до війни.

Польська згода має поважне значіння для Аліянтів. З вирішенням польсько-російського спору, усунено ще одну перешкоду до тіснішого звязку між великими аліянтськими державами, що як звісно декоти напружувався через те, що в світі виглядало, що Америка й Англія вели в польській справі одну політику, а Советський Союз іншу. З полагодженням польсько-советського спору Гітлерови остается одна надія менше на розбиття Аліянтів.

ОЛ. ЛУГОВИЙ. Права автора застережені.

В КІГТЯХ ДВОГОЛОВОГО ОРЛА

ПОВІСТЬ З ЧАСІВ ВЕЛИКОЇ ВІЙНИ
У двох частинах
(Перший том трильоґії „Огнем і Кровю")

41)

Рядовий піхотинець піддався, але ефрейтор ще гоношився:

Ех, ви! І не сором вам ізза якоїсь баби нападати на руського салдата? Баби, брат, такий товар, що хоч рови ними загачувати. Боронимо одного царя і віру православну, матушку Росію. Не хочу вірити, щоб наші салдати так обставали за ворогів, за австрійців. Я доложу в команді, що ви австрійські шпіони...

— Можеш собі докладати, — вже спокійно сказав Петро. — Чи по праву я вас арештував, чи ні, за це я відповідатиму, але вас не випущу звідси, хоч би обох прийшлося застрілити. А щоб ви не задумали часом втікати, так ми вас зовяжемо...

— Кого? Мене вязати? — кричав ефрейтор. — Закоротки руки... Я георгієвський кавалер!... Єй Богу, пожалуюсь!

— Добре, добре... А поки що буде так, як я сказав. Хто має запасні повідля, хлопці? — спитав гусарів.

Найшлася пара ремінних поводів і піхотинців повязано. Ті не давалися, борикалися та проти сили нічого вдіяти не могли. Петро наказав Склярукови передати арештованих своїй сотні, а розізд поодинці рушив далі.

Тогож дня, з припоручення полковника Сабурова, Павлоцький перевів розслідження. Напасників відставлено до їхньої частини, сусідуючої з кінотою. Чи вони були покарані, піхотна команда не повідомляла. В тиждень пізніше перекинено ту піхотну дивізію в царство польське (Конґресівку). Пошта задля рухливости фронтових частин функціонувала слабо, так, що ніхто не міг довідатися про долю напасників. Натомісць, через штаб корпусу прийшло таємне звідомлення, що по неперевіреним відомостям ворог практикує вбирання невеликих своїх відділів в однострої російської кінноти й висилає їх у розвіди, які навіть арештують російських вояків. Може це вчинок і українська мова Петрового розізду подали причину до розповсюдження таких вісток, з яких штаб корпусу зробив офіційний вжиток. Не минула подія безслідно і для самого Петра. Ґенерал Драгомирів, довідавшися про його розпорядність, іменував його вахмістром.

XII.

До кінця жовтня 1914 року російські війська досягнули Карпатського хребта. Фронт простягнувся здовж гір від Карлібабського, чи Татарського просмику на Буковині до Дуклянського у західній Галичині й далі на північ, на Горлиці й Тарнів, звідки починався вже фронт німецький. У просмиках точилися зажерті бої. Косівський (Тухольський) просмик захоплено російськими військами. Повстала загроза окупації Закарпаття й угорської долини. Передові російські віддіЛи проривалися і в Закарпаття та вдержатися не могли.

Полки 16-тої кінної дивізії з боями посувалися на Судову Вишню, Хирів, Старосіль, Старий Самбір без більших задержок. Дивізію перекидувано з відтинку на відтинок, там, де не витримувала піхота. Кросценко Нижне, Сянік, Новий Санч, міста в значній віддалі одне від другого, поділялися кровю гусарів і уланів 16-тої дивізії протягом жовтня. Врешті перекинено її в район Турки — Борислава. Тут вперше за війну зустрінулися в обороні чужих державних інтересів дві українські, взаємно собі ворожі сили... Одна без виразного українського обличча, тим не менш українська підсвідомо, з прихованими українськими симпатіями — 8, 9, 12 і 16 регулярні кінні дивізії та 2-га кубанська, зо сторони російської. Друга сила чисельно слаба, за те виразно українська — Леґіон Українських Січових Стрільців — зо сторони австрійської.

Дні чергувалися один за одним, нічим не вирізнюючись. Полеві операції повільно зводилися до мінімума. Воякцтво по наказу цілими днями лежало у наспіх викопаних окопчиках, по наказу відступовалося, чи переходило в наступ, але з власної ініціятиви не підприймало нічогісенько. Частини примішувалися в покинутих населенням, припадково уцілівших хатах, землянках, або й під відкритим небом. Ніхто сторонний не підозрівав би, що у тих спокійних на вигляд гірських лісах притаїлося сотки тисяч людей, тиграми готових в кожній хвилі кинутися на ворога. Ночами вирубували ліси на засіки, де дозволяв ґрунт видовбувалися окопи і сховки, висилалися розвідчі стежі і — або приводили полонених одного двох „язиків",[33] або сама стежа попадалася за язиків стороні ворожій, і вже ніколи не верталася. Військові звідомлення доносили, що наступ ведеться успішно, підносили геройства різних підпоручників і хорунжих, але геройства ті не приносили жадної користи — боєва лінія не посувалася ні на крок вперед.

Перспектива переводити зиму в суворих і диких узгірях Карпат воякцтву була ненависна. Мерзли без відповідного убрання, мокли під слотливими дощами. Покорилися долі, раз завівшися у надіях — війну до зими закінчити, і запобігали, щоб бодай у довгі зимові ночі не замерзати без потреби. Впродовж кількох тижнів здовж фронтової лінії повиростали воякцькі оселі з невеличких, не чепурних землянок та буд з галуззя. Оселі ті воякцтво називало городками по полковим назвам; ніби колишні запорізькі паланки. Наладнався на добре звязок з далеким запіллям, зорганізовано доставу на фронт всього необхідного, регулярно почала приходити пошта...

(Дальше буде).

33) „Язиками" звали захоплених поодиноких полонених.

З Офісу Военних Інформацій у Вашингтоні

Фармери потребуватимуть у вересні міліон робітників.

Военна Адміністрація Харчів заявила, що в наступних трьох місяцях фармери потребуватимуть сотні тисяч сталих і тимчасових робітників. Найбільше робітників буде потрібно у вересні. Тоді американським фармерам буде треба найменше один міліон робітників, бо в противнім разі вони не вспіють впоратися з жнивами і багато хліба може пропасти. Правда, фармери обробляють землю самі, з родиною і сталими робітниками, котрі завше працюють на фармах, але тепер велика кількість при війську і фармерам бракує робітника.

Каже, що ціни можна стабілізувати.

Адміністратор Бюра Контролі Цін, Честер Бовлс, сказав у своїй радієвій промові, що ціни можна устабілізувати. Він покликувався на виданий Департаментом Праці список цін, в якім сказано, що від червня 1943 до червня 1944 року, ціни піднеслися всього на половину одного проценту.

В БКЦ у Вашингтоні і наші місцеві бюра контролі цін та пайкування будуть старатися, аби ціни на продукти, які ви купуєте — не підносилися", сказав Честер Бовлс. „Але прошу зрозуміти, що без вашої допомоги в цій справі, без допомоги кожного дрібного торговця, власника дому і кожного дрібного торговця, кожної людини, котра купує для родини річи першої потреби, нам тяжко буде справитись. Незабувайте, що велика відвічальність за піднесення цін спадає також на громадянство. Воно повинно співпрацювати з урядом і не платити за товар більше, як постановляє закон. А за винайм дому також не повинносн платити більше, як каже Бюро Контролі Цін.

„Якщо ви не купуєте — і не продаєте товар поза стелю, цебто поза законну ціну, то ми разом потрапимо вдержати кошти прожитку в Америці на такій стопі, що кожна родина матиме спромогу відповідно віджнвлюватися в часі війни", сказав Честер Бовлс.

Кінець війни можна прискорити.

ВАШИНГТОН. — Голова Комісії Военної Людської Сили, Пол МекНатт, заявив, що теперішня війна — це війна цілого американського народу. Це війна ваша і моя. Це наша спільна війна і ми з вами її виграємо", додав МекНат.

„Якби кожний з нас старався робити у военній індустрії те, що він найліпше вміє виконувати, то ми моглиб війну скоро скінчити. Кажуть, що ця війна є змеханізована. І то правда, але без людей вона все одно не обійдеться".

В Америці вже бракує робітника, бракує тому, що багато людей забрано до військової служби. Міліони робітників сьогодні носять вояцькі уніформи, а в фабриках нема кому робити.

Директор Военної Мобілізації, Джеймс Ф. Бирнс, сказав, що найбільша недостача робітників є в тих фабриках, що продукують тяжкі гармати, амуніцію, бомби, троки, танки, опони, річі потрібні до будови домів і „радар еквипмент".

МекНат звернув увагу, що війна ще далеко не скінчена і ще буде треба багто зусиль, щоб німецькій загрозі положити кінець. Тому власне кождий американський робітник повинен докладати всіх старань, щоби продукція военного матеріялу не меншала, а навпаки, збільшалася. Старайтеся найти працю у военній індустрії, і то як чоловіки, так і жінки.

Що ми війну виграємо, то це вже всі знають, але не забуваймо, що ворог ще сильний, і що його не легко буде побити. Припертий до стіни, він буде боротися як лев. Тому не рахуймо на легку перемогу, а навпаки — староймося, щоби наші вояки мали чим воювати.

Війна ще не скінчена і кожний робітник повинен докладати всіх старань, щоби продукувати якнайбільше военного матеріялу.

15. вересня починають висилати за море різдвяні дарунки.

Військова почта обявила, що всі, ті, що будуть між 15 вереснем і 15. жовтнем висилати за мере воякам і морякам різдвяні дарунки, не забули написати на пакунку, що це „Різдвяний пакунок". В нім не сміє бути ніщо такого, що моглоб запалитися (сірники й інші запальні матеріяли), або зогнити в дорозі. Не можна також посилати ніяких трунків і трутини.

Військова почта просить громадянство не посилати заморе нічого такого, що легко може бути знищене.

Висилаючи за море пакунки, треба триматися таких приписів:

Різдвяні пакунки будуть прийматися в такій самій величині як дотепер. Цебто, різдвяний пакунок не мусить бути довший як 15 цалів і не повинен важити більше 15 фунтів. Довжина, ширина й височина пакунка не повинна переходити 36 цалів — разом взявши.

Різдвяні дарунки воякам треба пакувати в металеві, деревляні або в паперові „бакси", але в такі, що зроблені з дуже твердого паперу. Як висилаєте пакунок в паперовій „баксі", то старайтеся її добре обязати шпаґатом й обвинути грубим папером.

Річи мусять бути запаковані тісно. Тверді солодощі, оріхи, карамелі, овочеві „кейки" і чоколяда повинні бути запаковані в меншій „баксочці", яку треба вложити в середину. Вона теж повинна бути металева, деревляна або паперова. Вкладаючи до неї вище задані річи, незабудьте обвинути їх восковим папером. Мягких солодощів взагалі не посилайте. Як посилаєте гострі річи, бритви, тощо, то запакуйте їх так, щоби в дорозі не ушкодили інші пакунки.

Адрес на пакунку повинен бути написаний дуже виразно — і то чорнилом. Хто має нагоду написати адрес на машинці, то ще ліпше. Треба також вложити до пакунка точно написану свою адресу й адресу того до кого пакунок висилається. Якби часом адреса на пакунку стерлася, то його все одно доручать. Адресуючи святочний пакунок до вояків чи моряків за морем, подавайте їх рангу, повне імя і назвисько, „сіріял номбер", назву військової орґанізації й одиниці. Звичайно треба подавати число військової почти, коли посилаєте пакунок морякови, то пишіть число почти военної фльоти і посилайте до того порту звідки почту вже висилають за море. Пакунок треба оплатити наперед.

Різдвяні картки можна посилати колинебудь, перед або після того часу, що призначений на пересилку дарунків. Можете посилати картки перед днем 15 вересня, або по пятнацятім жовтні, але їх треба посилати в листах.

МекНат і Нелсон в справі реконверзійної програми.

Голова Комітсії Военної Людської Сили, Пол МекНат, і голова Ради Военої Продукції, Доналд ММ. Нелсон, видали таку спільну заяву:

„Тому, щоби не було ніякого непорозуміння, як саме відноситься КВЛС і РВП до справи реконверзії, цебто переведення індустрії з военної продукції на цивільну, ми видаємо спільну заяву:

Кожний повинен знати що:

1. Военна продукція, покищо, має першенство на робітника. Ще не можна забирати робітників з военної індустрії й такої цивільної, що причиняється до виграння війни, до менш важної цивільної продукції;

2. Продукція товарів для цивільного вжитку не повинна перешкаджати военній індустрії під ніяким зглядом;

3. Якщо продуценти товарів для цивільного вжитку можуть дістати матеріял і робітника, яких не можна вжити для военної продукції, то можуть тоді починати виріб товарів для цивілів;

4. Плянування переведення военної індустрії на цивільну мусить робитися дуже уважно і розумно. Треба діяти так, що коли скінчиться війна і военний промисл припиниться, щоби робітники могли скоро найти роботу в цивільній продукції;

5. В справі реконверзії Комісія Военної Людської Сили і Рада Военної Продукції працюють дуже тісно і роблять все можливе, щоби її було можна перевести з найменшими трудностями".

Польське підземелля хоче Львова

ЛОНДОН, (ОНА). — Наспівша до Лондону польська підземна преса пише, що польський нарід ніколи не згодиться і не прийме такого мира, на основі котрого поляки мали би втратити Львів. Львів є польське місто від віків і ніхто не сміє нам його відбирати. Львів був і є розсадником польської культури на сході, в нім жиють польські люди і процвитає польська цивілізація. Віримо, пише одна з тих ґазет, що англійський нарід нас не опустить і не позволить нікому посягати по наше добро. Ми в краю стоїмо на тім становищі, що як прийде кінець війни, то Польща має бути така, як була перед нападом на неї гітлерівських орд. Границі польської держави не сміють бути нарушені. Такі польські міста як Львів і Вільно мають належати до Польщі, бо поляки пролили за них багато крови.

Очевидно, що ми не сподіваємося, щоб англійці добре розбиралася на справах правдивих границь Польщі. І серед них можуть теж найтися люди котрі дадуться намовити ворогам великої і сильної польської держави. Таких англійців ми впевняємо, що польський нарід не віддасть своїх міст нікому. Львів і Вільно були польські, є польські і польськими останутся. Коли англійці і американці будуть настоювати на те, щоби Львів остався при Польщі, то польський нарід їм ніколи того не забуде. Польське громадянство у Великій Британії й Америці повинно докладати всіх старань, щоби переконати англійське й американське суспільство, що Львів і Вільно є збудовані на польській землі. Скажіть їм, що лінія Курзона є несправедлива, неправильна.

Далі польське підземелля каже, що Совети ведуть заборчу війну, та як Східна Галичина і Білорусь будуть прилучені до Совєтського Союзу, то поляки уважатимуть це совєтським імперіялізмом. Яким правом мають Совети казати, що Галичина належиться їм? питає редактор підземного листка ВРН. Галичина належиться полякам. Львів, Вільно, Луцьк, Тернопіль, Станиславів, Дрогобич — все це польські землі з діда прадіда, пишуть польські партизани. Переконайте публичну опінію в Америці й Анґлії, що так є. Най не буде ні одного поляка на світі, який би згодився віддати Львів.

A BOX OF FUN . . .

LT. ROBERT JANSON, of Bergenfield, one of the few New Jersey men so far repatriated from Nazi war prison camps, examines a box of recreational material which will be shipped to soldiers still captive overseas. The lieutenant, who has recovered from severe injuries suffered in air combat over Germany, will soon return to civilian work. He warmly praises War Prisoners Aid, which supplies games, athletic equipment, books and musical instruments to war prisoners. That organization and 21 other War Services, including USO, are maintained by the National War Fund.

Press Reports On Ukraine & Ukrainians

ST. BASIL'S SCHOOL NAMES REV. BABAK IN REGISTRAR POST

The Rev. Nicholas Babak will succeed to the office of registrar at St. Basil's Preparatory School, it was announced today by the Ukrainian Catholic Seminary.

Father Babak, Graduate of Catholic University succeeds Vincent E. Flynn.

Father Babak, who is 29 years of age, was born in Nanticoke, Pa. His family moved to Detroit where he received his elementary and high school education. He was sent abroad to study philosophy and Theology at Cannisianum University in Innsbruck, Austria and Sion, Switzerland.

With outbreak of the war in Europe, he returned to the United States and completed his studies at Catholic University.

After his ordination, he was appointed instructor of religion in St. Basil's College and at the same time served as assistant pastor at St. John's Church in Newark, N. J.

Other new teachers have been added to the staff. Rev. Emil Manastersky, with degrees in philosophy and theology from Propaganda Fide College in Rome, a graduate of Catholic University, who is the present librarian of St. Basil's College will teach Latin. The Rev. Joseph Batza will also teach Latin. It was also announced that Michael J. Nagurney, former registrar, will act as part-time instructor.

Because of the large enrollment at St. Basil's this year, the Very Rev. Stephen Hrynuck, rector of the Ukrainian Catholic Seminary, has secured new football equipment and under the supervision of the coach, Michael Eposito, a team will be organized. The Rev. Bohdan Olesh will act as moderator in all sports activities.

The Most Rev. Ambrose Senyshyn, auxiliary bishop of the Ukrainian Catholic Diocese, will celebrate a pontifical high Mass on Labor Day to precede the formal opening of the school year.

Registration Day at St. Basil's will be Sept. 6 and classes will begin on September 7 with Mass and a special sermon by the Most Rev. Ambrose Senyshyn.

Stamford Advocate,
August 30, 1944.

Число чужинців в Америці маліє

Коли при кінці 1940-го року переведено в Злучених Державах реєстрацію чужинців, то показалось, що їх в той час було близько пять міліонів. Згідно з останнім підрахунком по день 1-го липня цього року в Америці є ще тільки 3,400,000 не-горожан, при чому між ними є дещо більше жінок ніж чоловіків. Є це найнижче число чужинців в Америці за останніх 35 років.

Головним чинником, який зменшив чужинецьке населення Злучених Держав, була натуралізація. За останніх чотири роки — від липня 1940 по кінець червня 1941 — 1,261,451 чужинців вибрали горожанські папери. Останній з тих чотирьох років — 1943—1944 — був під цим оглядом рекордовим роком: в ньому 435,483 чужинці натуралізувались, в тому числі 42,717 вояків, які на основі недавно ухваленого закона можуть стати горожанами швидше і з меншими трудноцами, ніж цивільні чужинці.

Більшість чужинців, це старші іміґранти і смертність між ними частіща, ніж серед пересічного населення. Через те й багато за чотири роки померло, а сто кількадесять тисяч виїхали або були депортовані. Всі повищі причини разом зменшили число чужинців на яких півтора міліона.

Найбільше не-горожан, бо аж 1,022,000, має стейт Ню Йорк. За ним ідуть Каліфорнія — 352,100, Пенсилвенія — 260,000, Масечузетс — 233,699, Илиной — 222,100, Мишиґен — 216,000, Конетикат — 122,400 і Огайо — 118,100. Інші стейти мають по менше як сто тисяч чужинців.

Щодо віку, то не-горожани переважно старші люди. Їх пересічний вік — 52 роки, підчас коли пересічний вік усього населення є несповна 30 років. Пробна провірка віку зареєстрованих чужинців показала, що на кожних сто чужинців 28 має 60 років або більше, а 27 є у віці від 50 до 59 літ. Найстарші не-горожани живуть в Пенсилвенії, де на кожних сто осіб, що не мають горожанських паперів, 35 має більше як 60 років, а 32 є у віці від 50 до 59 літ. Також інтересно, що майже 80 відсотків тих, що мають 60 або більше років, а не є ще горожанами, приїхали до Америки перед 1924-тим роком.

Іміґранти з земель, що належали до польської держави, і іміґранти з Італії творять найбільший відсоток між чужинцями, що мають по 60 літ і більше. Зараз за ними ідуть іміґранти з Анґлії.

З повищих даних видно, що головну групу поміж чужинцями творять старі іміґранти, що з різних причин — неграмотність, незнання мови, недостача часу, а то просто недбальство — не вибрали горожанських паперів, хоч жили в Америці роками. Так вони й постарілись. Молодші іміґранти стараються натуралізуватись як найшвидше. З числа аплікацій чи, як кажуть, „перших паперів", можна заключати, що найближчі роки майже цілком скреслять число чужинців в Злучених Державах. Останутв ними тільки нові іміґранти до часу, доки натуралізуються, та часові відвідувачі і сезонові робітники.

Загальна Рада — ФЛІС.

МІКОЛАЙЧИК ПРО СПРАВЕДЛИВЕ ВИРІШЕННЯ ГРАНИЦЬ

ЛОНДОН, (ОНА). — Премієр польського уряду в Лондоні, Станислав Міколайчик, зробив заяву, що повоєнні границі середно-европейських держав повинні бути вирішені справедливо, так, щоб один нарід не панував над другим, бо коли так не буде, то в Европі знов буде неспокій. Поляки, сказав премієр, перші почали бій з націстами за те, щоб одна нація не поневолювала другу, і вони бються за справедливість вже пять років. Я хочу вірити, що коли скінчиться війна, то поляки та інші малі народи не матимуть причини нарікати на несправедливе вирішення політичних границь, бо цим разом Европа буде так поділена, що нікому не буде кривди. Зародки кривавих конфліктів завше були в тім, що керуючі міжнародною політикою чинники не все числилися з тим, щоб окремі народи мали нагоду жити таким самим вільним життям, як великі потуги. Але такі концепції міжнародної політики вже переводяться і треба сподіватися, що після війни не тільки великі держави і народи будуть мати нагоду спокійно жити й розвиватися, але також і малі. Особливо ті, котрих найкращі сини кладуть свої голови в боротьбі за кращу долю для себе і для цілого світа.

Премієр Міколайчик написав артикул у „Фрі Юроп", в якім жалується, що чужі люди нападають на польський уряд у Лондоні і називають його панським та реакційним. Міколайчик доводить, що це неправда, бо його уряд складається з соціялістів, людовців, народних демократів і представників міщанства. Прикро є полякам слухати радієвих промов, в яких бесідники нападають на польське представництво в Лондоні, бо ми такі самі демократи, як англійці; поляки народ мирний, спокійний і свободолюбний; ми, пише премієр Міколайчик, так цінимо свободу, що коли німці напали на Польщу, то поляки не дивилися, що мають до діла з великою силою, а боронилися в такий героїчний спосіб, що світ здивували. Сьогодні польське військо бється майже на всіх фронтах; бється в тій надії, що як націсти бдуут побиті, то польський нарід заживе таким вільним життям, як жив ним перед війною.

Що писала "Свобода" тому 40 років?

1. вересня 1904.

УКРАЇНЦІ-ІМІҐРАНТИ В ОСТАННІМ ЧАСІ.

Статистичне Бюро у Вашинґтоні виготовило вже спис іміґрантів, котрі прибули до нюйорського порту в місяцях травні й червні. У списі читаємо, що в травні прибуло до Ню Йорку 662 українців, котрі мали при собі $7,417. Словаків прибуло 2,116 з маєтком $39,527. У червні прибуло українців 770 з маєтком $8,976, а словаків 2,432 з маєтком $45,609. Ці цифри подано при вичислюванню еміґрантів з Австрії та Угорщини. Українців (русинів) згадано лише тих, що прибули з Австрії. Угорських українців зараховують до словаків, тому подаємо їх число, а між ними є певно українці. Нічого не згадало Статистичне Бюро про українців з Росії.

ЗАКУПНО ДОМУ ДЛЯ УКРАЇНСЬКОЇ БУРСИ В АМЕРИЦІ.

Господь Бог допоміг нам довершити великого діла, з якого повинен радіти кожний, у кому бє щире українське серце. Українська Бурса купила свій власний прегарний дім. Він положений при гарній вулиці в Йонкерсі, має 13 кімнат, а коштує лише $5,500! Радуйся Американська Україно! Користайте українські родини та збирайте своїх синів до школи. До 10. вересня маєте ще час вносити прохання за прияття до бурси на адресу: о. Павло Тимкевич, 54 Овк Ст., Йонкерс, Н. Й. — Від Головного Народнього Комітету в Америці.

УКРАЇНЦІ В ЕВРОПІ.

У довшій статті під згаданим наголовком читаємо: „Квестія самостійности нашого народу мусить перейти через хемічну реторту світової преси, щоб доконати акту вступлення нашого народу в сімю цивілізованих народів світу. На це хай послужить свідоцтво славного норвезького письменника Бернстерне Бернсона, який у письмі до редакції Рутеніше Ревю пише, що російський міністер Плеве, запитаний, чому він не хоче признати українцям права на свобідний розвиток, відповів, що українською справою ніхто в Европі не інтересується й йому з полагодженням цеї справи не пильно. Значіння цих слів ясне. Значить, що ми досі замало говорили світови про себе".

ПЕРША УКРАЇНСЬКА КНИГАРНЯ В АМЕРИЦІ.

З днем 1. вересня 1904. р. відкривається у Скрентоні Перша Українська Книгарня в Америці. Книгарня буде продавати всякі українські книжки, видані в краю і в Америці.

ВСТУПАЙТЕ ГРОМАДНО В ЧЛЕНИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ.

ВЕСЕЛИЙ ПАРИЖ. Аліянтським військам справлено при вїзді до Парижа голосне привіття. Француженки танцювали на вулицях з американськими вояками, а деякі з них вcідали до американських повзів. На задньому тлі світлини одна вежа катедри Нотр Дам.

Замарстинів, Клепарів, Голоско, Брюховичі

Коло Львова за Полтвою є передміські села Замарстинів і Клепарів.

Замарстинів має імя від німця міщанина Івана Зомерштайна, який коло 1420 р. заложив тут на міських ланах першу оселю. Один із наслідників Зомерштайна заснував тут ще фільварки Поріче або Заріче й Волю або Волицю коло 1500 р. Пізніше Замарстинів переходив з рук до рук. Зчасом дістався в руки шляхти. Нові власники домагалися від замарстинівців панщини.

Передміщани боронилися від цього обовязку й доказували, що вони свобідні міщани. Але місто стало по стороні панів й хотіло присилувати передміщан до робіт для пана. Це привело Замарстинів до бунту. В 1604 році передміщани заявили, що не підуть на роботу. Магістрат візвав їх перед себе і 50 людей замкнув на кілька тижнів до вязниці; дехто з членів міської ради відгрожувався, що бунтарів будуть вішати. Замарстинів вніс скаргу до короля, не допустив магістратської комісії до своїх піль, радних міста обкидано камінням. Але все те не помогло. Один з панів, що купив часть Замарстинова, Ян Залеський, взявся дуже гостро до передміщан, збільшив панщину, тих, що не слухали, велів вязнити у двірських пивницях і бити своїм гайдукам. Так побив він і українця Павла Тарасовича, чоловіка старого, як той у неділю вертався з церкви, побив так, що той упав мов неживий... Такими способами врешті заведено панщину на Замарстинові. В 1608 році на Замарстинові було 25 господарів, 25 загородників, двір, 2 млини й 2 ставки. В 1797 р. було 50 домів і 87 грунтових господарів. Панщина „тягла" (з кіньми) рівнялася 599 дням, піша 1632 дням.

На Замарстинові жили також бідніші ремісники зі Львова. Але міські цехи не дозволяли їм займатися ремеслом. Так, одного разу, коло 1500 року, маґістрат вислав міських слуг на дім ткача Филипа на Замарстинові, що мав тут свій варстат без дозволу цеху; маґістратські пахолки найшли на хату Филипа в його неприсутности, відбили його комору, вилупали скриню й вибрали хусти, полотно й прядиво його власне й людське та забрали йому варстат з роботою...

Національне відродження Замарстинова починається від заснування читальні „Просвіти".

Клепарів заснував другий німець, міщанин Андрій Стано Кльоппер 1419 р.; його фільварок звався зразу Кльоппергоф, з того пішла теперішня назва. Клепарів визначався доброю землею і в короткому часі залюднився. Від XV. віку були тут виноградники — досі частина грунтів називається Винниці. Славні були також клепарівські черешні; в 1555 р., місто видало приказ, щоби передміщани їх поширювали. В 1608 р. було на Клепарові 16 господарств, 17 загородників, двір з фільварком, два млини, три стави, три міські виноградники і бліх на білення полотна. В 1793 р. село мало 82 доми й панщина тягла кіньми рівна 1301 дням, піша 1345 дням.

Клепарів належав до парохії на Голоску. Голоско згадується вперше 1401 р. під назвою „Головсько"; в 1500 році розрізняли вже Голоско велике й мале. В 1539 р. церква св. Покрови стала крилошанською, — парох її належав до крилошан при св. Юрі. При кінці XVI. віку повстало тут братство. В 1797 р. на Голоску великім було 76 домів і 83 грунтових господарів; вони робили панщини кінної 1352 дні, пішої 936 днів. На Голоску малім було 51 домів і господарів, панщина тягла була 677 днів, піша 768 днів. Під Голоском були зразу широкі піскові простори; від початку XIX віку місто залісило їх і тепер є там гарний бір.

Сусідні Брюховичі повстали 1444 року над рікою Брюховицею. В 1570 р. було тут осілих кметів і загородників 16; одна коршма, десять ставів, вісім млинів і фільварок. В 1608 році було 28 господарств, 17 загородників, двір з гумном і стайнею, коршма, сім млинів і папірня, перша у Львові фабрика паперу, до якої вжито одного з млинів. В 1792 р. Брюховичі мали 74 доміи, робили панщини кінної 928 днів, пішої 800 днів. Коло брюховецького запусту Оссови були ломи каміння й вапняні печі; місто тримало там гірників, які працювали „за третій камінь".

І. Крипякевич.

Поставив бідного на ноги.

При нагоді конґресмен Шарп переповів пригоду одного актора.

Актором був п. Вилйемс. Раз він не мав заняття кілька місяців, аж із сусідного містечка, віддаленого 21 миль, дістав запрошення відіграти ролю таки тогосамого дня, коли прийшло повідомлення, бо інакше не дістане цього становища. Не маючи грошей на заплату залізниці, вибрався актор понад водний канал, перекопаний до того містечка. Водним каналом йшли навантажені лодки, але їх тягнули коні, припряжені до лодки з берега. Через постійне тягло коні утоптали добру стежку понад канал і саме цю стежку вибрав актор для відбуття дороги пішки. По кількох годинах ходу його черевики подерлися і ноги почали калічитися на твердій дорозі. У розпуці положився актор під деревом і ждав чогось несподіваного. Воно якраз трапилося. Він побачив лодку з навантаженим товаром, яка посувалася водою в його сторону. Зрівнавшися з лодкою, крикнув Вилйемс до капітана лодки:

„Поможіть мені, бо пропаду! Сьогодні ввечер маю грати ролю в містечку Кве́ґ, не маю защо туди дістатися. Ноги відмовили мені послуху, отже поможіть мені, будь ласка дістатися до Кве́ґ, а я вам відроблю.

— „Добре" — каже капітан лодки. „Візьміть коні за поводи і ведіть їх!"

— „Славити Бога!" — крикнув з радости актор. „А прецінь я виратувався".

ТАРЗАН, ч. 1033. Легка ціль.

Як Дикий Кіт вдав, що спить, Хуана підкралася до нього й взяла від нього ключі до вязниці.

Він хитро бачив, як дівчина випустила на волю Тарзана.

Цієї нагоди тільки й бажав собі Дикий Кіт: вбити Тарзана, як він буде пробувати втекти.

Він націлився з револьвера на Тарзана й натягнув курок.